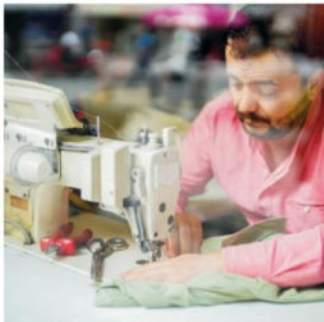




MAVİ YAKALININ YÜKSELİŞİ

Çok değil, 10 sene öncesine kadar üniversite mezunu olmak bir prestij meselesiydi. Şimdi ise ilkokul mezunlarının üniversite mezunlarından daha fazla kazandığı durumlar yaşanabiliyor. Nedeni ise, mavi yakalı çalışanların yetersiz olması. Yeni nesil; terzi, garson, marangoz ya da bir fabrikada ustabaşılığı reddedip masa başı bir işte çalışmayı, bu nedenle de üniversite mezunu olmayı tercih edince mavi yakalılar mumla aranır oldu. Bu sorun öyle bir hal aldı ki, sanayi başta olmak üzere pek çok sektörde yaşanan mavi yakalı açığı, üretimi tehdit eder boyuta geldi. Bu da mevcut mavi yakalıların maaşlarının üç haneye ulaşip, beyaz yakalı ücretlerini sollamasına neden oldu. İşte sektör sektör mavi yakalıların yükselişi...



İK

Gamze BAL

— gamze.bal@hurriyet.com.tr

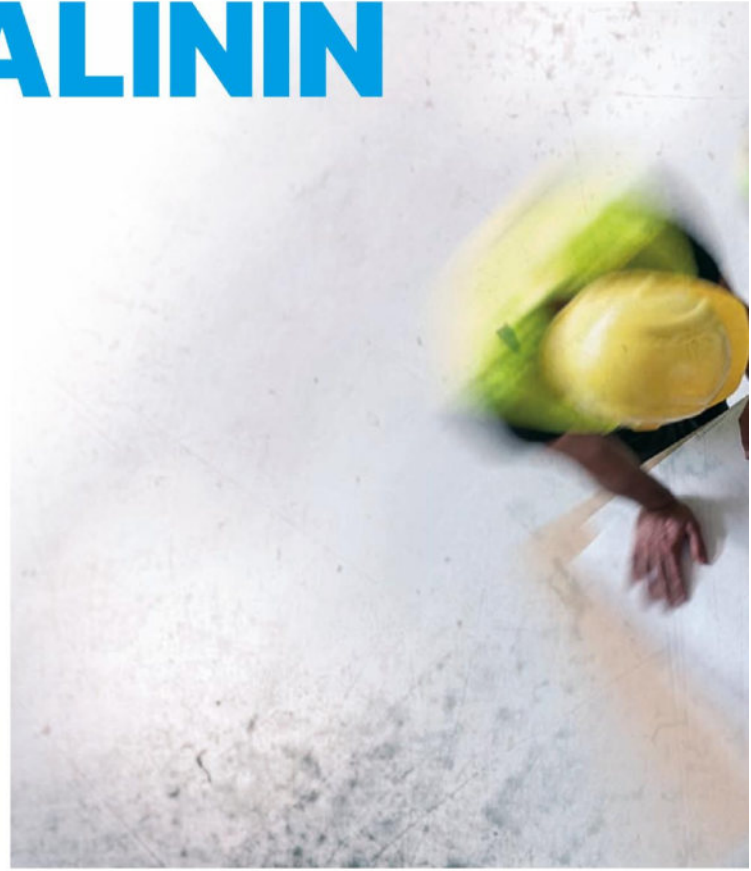


SON günlerde eve gündelikçi çağırarak isteyip bulamadığınız, bozulan bir eşyanızı tamir ettiremediğiniz; bakıcı, boyacı ya da tesisatçı bulamadığınız oldu mu? Ya da şöyle sorayım: Son dönemde tamirciliğe, boyacığa, bakıcığa veya tesisatçılığa heveslenen herhangi bir genç gördünüz mü? Genel eğilime bakıldığında, gençlerin neredeyse tamamına yakını dört senelik üniversite mezunu olmayı önceliyor. Ancak artık üniversite mezunlarından ziyade mesleki eğitim almış, eğitilmiş zanaatkarlara yönelik talep oldukça artmış durumda. Çünkü sayıları çok az. Üniversite mezunlarının sayısındaki artış sürdüğü için beyaz yaka işlerde arz fazlası yaşanıyor. Fakat mavi yakalı çalışan istihdamında ise büyük bir açık söz konusu.

Konuştüğümüz sanayicilerden inşaatçılara ve turizmciye kadar, sektör temsilcileri bunun artık önemli bir sorun haline geldiğini; hatta özellikle sanayide üretimi tehdit eden seviyeye ulaştığını söylüyor. Bu sorun sadece ekonomiyi değil, vatandaşın gündelik yaşamını da etkilemeye başladı. Şöyle ki, sanayiciler vasıflı usta, inşaatçılar nitelikli kalfa bulmakta zorlanırken; bazı vatandaşlar da aylarca bozulan ütüsünü tamir ettiremediğini, gündelikçi, marangoz, tesisatçı veya boyacı ustası bulamadıklarından dert yaşıyor. Hâl böyle olunca da mavi yaka personelin maaşları bazı beyaz yakalıları sollamış durumda.

BEYAZ YAKALILAR ENFLASYONA YENİLDİ

Aslında TÜİK verilerine göre 'maaş artışı geride kalsa da en yüksek aylık kazanç yine üniversite mezununda'. Ancak bunun istisnaları da çoğalmaya başladı. Çalıştığı sektöre yıllarını vermiş nitelikli beyaz yakalılar, eğer üst düzey yönetici pozisyonunda değillerse enflasyon ve eriyen maaşlar



SÜLEYMAN EKİNCİ

arasında sıkışıp kaldı. Mavi yaka çalışanların maaşları ise çoktan üç haneli rakamlara ulaştı. Bu da sektöre göre değişmekle birlikte, 'ilkokul mezunlarının üniversite mezunlarından daha yüksek maaş alması' anlamına geliyor.

Peki, 2025 itibarıyla mavi yakalıların hem maaş hem de işgücü açığı ne durumda? Hürriyet İK olarak inşaat, turizm, perakende ve imalat sanayi sektörlerinin temsilcileriyle mavi yakalıların yükselişindeki nedenleri, ücretlerin geldiği son seviyeyi ve neler yapılabileceğini konuştuk.

SANAYİDEKİ USTA BAŞINA 100 BİN TL

Ostim Sanayici ve İşinsanları Derneği (OSİAD) Başkanı Süleyman Ekinci, geçen yıl 25-30 bin TL civarında olan imalat sanayideki ortalama maaşların, bu yıl itibarıyla 40 bin liraya yükseldiğini söyledi. Ancak nitelikli mavi yakalar için durum



TAHİR TELLİOĞLU

farklı. Ekinci'nin verdiği bilgilere göre, sanayide tezgâh başında çalışan makine ustaları, kaynakçı veya vinç operatörlerinin maaşları 50 bin liraya çıkıyor. Üretim sürecinin, prosesin başında olan, 'ustabaşı' olarak tabir edilen çalışanların maaşı ise 100 bin TL ile 120 bin TL arasında değişiyor.

VİNÇ OPERATÖRÜ 120 BİN TL ALIYOR

İmalat sanayideki vinç operatörlerinin ortalama maaşı 50 bin TL iken, inşaatteki vinç operatörlerinin aylık kazancı ise bunun iki katından fazla. İnşaatlarda mavi yaka olarak nitelendirilen çalışan bulmanın zorlaştığını; ancak deprem bölgesindeki inşaatların azalmasıyla son aylarda bazı iş kollarındaki personel açığının rahatladığını anlatan İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı (İMKON) Başkanı Tahir Tellioğlu, aylık maaşların da 200 bin lirayı



BURHAN SİLİ

aştığı bilgisini verdi. "Şantiyede maaşları üç haneye ulaşan personeller vinç operatörleri, kepçe operatörleri ve kaynakçılar" diyen Tellioglu, bir vinç operatörünün aylık kazancının ortalama 100 bin liraya yaklaştığını; performansına ve tecrübesine göre değişmekle birlikte de 120 bin TL'yi bulabildiğini dile getirdi. İnşaat işçilerinin günlük yevmiyelerinin ise ortalama 3 bin TL olduğunu ifade eden Tellioglu, "Günlük değil de aylık çalışanların maaşı ise ortalama 70-80 bin TL'yi buluyor" ifadelerine yer verdi.

OTELDEKİ AŞÇIYA AYLIK 150 BİN TL

Alanya Turistik İşletmeciler Derneği (ALTİD) Başkanı Burhan Sili, otelin elektriğine, klimasına, havuzuna bakan teknik servis elemanları ile mutfakta işi öğrenmek üzere çıraklık yapacak personelin bulunamadığına; özellikle bu iki alanda mavi yakalı bulamama sorunu yaşadıklarına

dikkat çekti. Kahramanmaraş'ta yaşanan 6 Şubat depremlerinin de bunda etkili olduğunu belirten Sili, "Hatay'dan, Maraş'tan ve Adana'dan çok sayıda çalışan yaz aylarında gelir, kışın evlerine dönerlerdi. Depremden sonra yetişmiş elemanlarımız kendi memleketlerine döndüler. Orada kendilerine, ailelerine ev, yeni bir hayat inşa ediyorlar. Dolayısıyla yaz aylarında da gelmiyorlar" dedi. Enflasyonun getirdiği hayat pahalılığın da eleman bulmakta sorun yarattığına işaret eden Sili, "Yetişmiş personelimiz de şartlarını iyileştirebileceği, daha iyi koşullar ve maaşlar sunulan başka otellere geçiş yapıyorlar. Onlar da haklı" değerlendirmesinde bulundu.

Sili, turizm sektöründe de yaşanan mavi yakalı personel açığının, bu pozisyondaki maaşları üç haneli rakamlara taşıdığı bilgisini verdi. Bölge bölge, tesis tesis değişmekle birlikte, bir otel mutfağındaki kısmi şefin maaşının 50 binden başlayıp 125 bin liraya çıktığını kaydeden Sili, aşçı başının aylık maaşının ise 70 bin liradan başlayıp 150 bin liraya kadar yükseldiğini ifade etti. Sili, teknik servis çalışanlarının maaşlarının da üç haneli olduğunu aktardı.

DEVAMI 22'DE

'USTA KAYNAKÇI 10 YILLIK BANKACIDAN ÇOK KAZANIYOR'



İSTANBUL Ticaret
Odası Stratejik
Araştırmalar

Merkezi'nin (İTOSAM) hazırladığı istihdam raporuna göre, firmaların ciddi oranda ilave çalışan ihtiyacı var. Rapor için gerçekleştirilen mülakat çalışmasına katılan bir imalat sanayi şirketi, 'kalifiye (mavi yakalı) personel' ve 'vasıflı usta' bulmanın çok zor olduğunu anlattı. Anket yapılan firmaların görüşlerine de yer verilen raporda, usta bir kaynakçının bankacılardan daha yüksek maaş aldığı belirtilmesi dikkat çekti. "İşe başlayanların bir kısmının da işi ağır bulmalarından dolayı 'üç-beş gün' çalıştıktan sonra işi bırakıp gittiklerini belirtmektedir" denilen bu açıklamaya şöyle devam edildi: "Yine, vasıflı çalışanları elde tutabilmek için 'her türlü problemlerini çözmeye' ve olabildiğince iyi ücret vermeye çalıştıklarını belirtmektedir. Öyle ki 'usta



kaynakçı' 10 yıllık bir bankacıdan daha yüksek maaş almaktadır."

Raporda ayrıca, temelde zanaatkarlar, operatörler ve montajcılardan oluşan orta vasıflı mavi yakalı mesleklerdeki 'açık iş' payının işsiz payından daha yüksek olduğuna dikkat çekildi. Raporda, "iş beğenmeme olgusunun ülkemizde temelde bu mesleklerde yaşandığı söylenebilir. Bu mesleklerde özel olarak yaşanan sorunlar arasında ise mesleki eğitimdeki yapısal sorunlar, imaj-statü problemleri ve organizasyonel sorunlar yer alıyor" denildi.

'İŞSİZLİK ARTIK BEYAZ YAKANIN SORUNU'

BEYAZ YAKALININ ÜCRETİ ASGARİYE GÖRE GERİLEDİ



MAVİ yaka işlere
olan talebin artıp,
arzin kısıtlı kalması

ücret dengelerine etki ediyor. Beyaz yaka işler enflasyon oranında artarken, mavi yaka işlerin ortalama ücreti enflasyonun üzerinde artıyor. Sonuç olarak, beyaz ve mavi yaka ücretlerin zaman içinde yakınsadığı görülüyor.

24 Saatte İş tarafından yapılan 'İşsizlik Artık Beyaz Yakalının Sorunu' araştırmasına göre, 2021'de beyaz yaka işlerdeki ortalama ücret asgari ücretin 3.2 katı iken bu oran 2024'te 2.2'ye indi. Buna karşılık, mavi ve gri yaka işlerde 2021'de ortalama ücret

asgari ücrete denk gelirken 2024'te asgari ücretin 1.5 katına denk geliyor.

Araştırmaya göre, benzer eğilim devam ederse, 5 yıl içinde ücretler eşitlenecek.

Ayrıca araştırmaya göre, gençlerin eğitim seviyesi arttıkça istihdamda olma ihtimali düşüyor ve işsiz olma ihtimali artıyor. Lise ve altı seviyede eğitim tamamlamış gençlerin sadece yüzde 17.5'i ne çalışıyor ne de eğitim alırken, üniversite mezunu ve üstlerinde bu oran yüzde 29.2'ye çıkıyor. Raporda "Bu eğilime rağmen her yıl üniversite mezunu sayısının artması dikkat çekiyor" denildi.



MAVİ YAKALI NEDEN ÖNE ÇIKTI?

ÇEŞİTLİ araştırmalardan yaptığımız derlemede, mavi yakalıların yükselişinin nedenleri şu şekilde öne çıkıyor:



Açık var, uzman yok: Türkiye'de her yıl artan

sayıda üniversite mezunu, beyaz yaka işlerde arz fazlası yaratıyor. Bu da beyaz yakalı işsizliğine yol açıyor. Mavi yakalılarda ise durum tam tersi. Bu pozisyonlarda işgücü açığı var. Bu da mavi yakalı personelin maaşının yükselmesini sağlayan en belirgin neden.



Dolgun maaş: Mavi yakalıya bu denli ihtiyaç duyulmasına rağmen usta bulunamaması, maaşların üç haneye çıkmasını sağladı. Maaşlardaki en yüksek artış da 2023'te görüldü. 2023'te bir önceki yıla kıyasla mavi yaka maaşlarında ortalama yüzde 88'lik bir artış yaşandı. 5 yıl ustalık deneyimine sahip kişilerin maaşlarının 100 bin lirayı bulması bu dönemde oldu. Mavi yakalının maaş zamlarındaki artış hızı çoktandır beyaz yakalıyı solladığı için, bu yılki zamların yavaşladığı belirtiliyor.



Artan dijitalleşme: Dijitalleşmenin hızla yayılması, birçok beyaz yaka işin otomasyonla yapılmasına olanak sağlıyor. Bu da bazı pozisyonlarda beyaz yakalı personelin istihdam edilmesine gerek kalmadığı anlamına geliyor.



Z kuşağındaki motivasyon eksikliği: İş dünyasında yaygın bir algı olarak, Z kuşağının geleneksel çalışma disiplinine uyum sağlamakta zorlandığı belirtiliyor.

'SANAYİCİ KAPASİTE ARTIŞINA GİDEMİYOR'

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, Hürriyet'e yaptığı açıklamada "İstanbul'da, eleman temini sorunu yaşayan sektörler içinde imalatın payı yüzde 43.2. Bu da sanayinin tüm sektörlerinde nitelikli işgücü ihtiyacı olduğunu ortaya koyuyor" dedi.

Bahçivan'ın verdiği bilgilere göre, ülke genelinde nitelikli işçi bulunamayan alanların başında 'tesis ve makine operatörleri ile montajcılar meslek grubu'

geliyor. Bu meslek grubu, imalat sanayi içinde yüzde 31.3 ile nitelikli eleman bulmada en çok güçlük çekilen alan. Bir diğer sorunu alanın ise 'kaynakçılık' olduğunu kaydeden Bahçivan, "Sanayide nitelikli eleman bulamama sorununun; üretimde kapasite artışlarının sağlanamaması, termin sürelerindeki belirsizlik ve ülkemizin uluslararası rekabet üstünlüğü ve gelişmişlik seviyesinin önünde engel oluşturduğunu söyleyebiliriz" diye konuştu.



ERDAL BAHCIVAN

'BİZ SON TERZİLERİZ, YETİŞEN GENÇLER YOK'

İSTANBUL Terziler Odası Başkanı Turan Aydoğdu, "En genç terzi 50 yaşında. 30-40 yaşında olanlar da var ama onlar konfeksiyondan gelen arkadaşlarımız, sadece tadilat yapıyorlar. Çekirdekten yetişen, eli iğne tutan genç yok. 10 yıl

sonra düğme dikecek terzi bulunamayacak. Biz son terzi nesiliz" ifadelerine ye verdi. Aydoğdu, stajyer olarak gelen gençlerin 'mecburiyetten' geldiklerini; terzilik yapmak istemediklerini, tercihlerinin masa başı bir işten yana olduğunu aktardı.



TURAN AYDOĞDU

'ÇIRAK MAAŞI USTALIĞI ÖĞRENMEYE ENGEL'

İSTANBUL Ayakkabıcılar Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanı Mehmet Karaman, özellikle sayacılar denilen, ayakkabının üst deri kısmını yapan ara elemanların bulunamadığını söyledi. "Sektörde şu an yetiştirilmek üzere eleman hiç yok, sıfır. Mesleki eğitim okullarından çıkan öğrenciler de

mezuniyetten sonra değişik sektörlerle gidiyor" diyen Karaman, "Meslekte acemi birinin kalifiye eleman haline gelmesi belli bir süre alıyor, o sürece de tahammülü yok insanların. Ücretler sıkıntı oluyor. Çırak parasıyla geçinemiyor insanlar. Asgari ücrete yapılacak daha kolay işler tercih ediliyor" şeklinde konuştu.



MEHMET KARAMAN



PIYASALAR YANIYOR

Ülkemizde ve Küresel piyasalarda Nisan ayının ilk haftasını da çok hareketli bir gündem ile yaşadık. Birçok ülkede durum "yangın yeri" başlıklarıyla açıklandı. Küresel hisse senedi piyasalarında satış dalgası devam ediyor

Gectğimiz hafta küresel piyasalara baktığımızda S&P 500'ün 2020'den beri en kötü gününü yaşamaya öne çıkıyor. Bu durumun ardından küresel hisse senedi piyasalarında satış dalgası devam ediyor. Stoxx Europe 600 endeksi de yüzde 5'i aşan düşüşle Mart 2020'den bu yana en sert düşüşü kaydetti. Yine bu hafta Brent petrol 2021 Ağustos'tan bu yana ilk kez 65 doların altına test etti. Küresel hisse senetleri piyasaları Trump'ın tarrife açıklamaları sonrası Çin'in de karşılık vermesiyle son yılların en sert günlük düşüşlerini yaşandı. Avrupa hisselerinde sert düşüşler görülürken, emtia piyasalarında da kırmızılar hakim oldu. Yani boşuna dememişler dünya yangın yeri diye. Düşünün ki, rekor seviyesinden gerileyen spot altın fiyatı dahi yüzde 0,7 düşüşle 3.092 dolardan işlem gördü.

Euro Alanı'nda yıllık TÜFE enflasyonu %2,2 oldu. Euro Alanı'nda Mart'ta aşağı yönlü revize edilen nihai imalat PMI verisi 48,6 değerini alarak sektörde zayıf seyrin devam ettiğine işaret etti. Hizmetler PMI ise yukarı yönlü revize edilerek 51,0 düzeyinde kaydedildi. Böylece endeks, esik değerin üzerindeki seyrini aralıksız dördüncü aynaya taşıdı. Öncü verilere göre Bölge'de yıllık TÜFE enflasyonu Mart'ta piyasa beklentisi paralelinde %2,2 sevi-



Hakan
DİKMEN
ANALİZİ

yesinde gerçekleşirken, yıllık çekirdek TÜFE enflasyonu %2,4 ile beklentilerin altında kaldı. Açıklanan verilerin ardından piyasalarda ECB'nin bu ay faiz indirimi yapacağı yönündeki beklentinin arttığı görüldü.

Çin'de açıklanan verilere göre Caibin imalat PMI, Mart'ta 51,2 ile son 4 ayın en yüksek seviyesinde gerçekleşerek sektöre ilişkin olumlu sinyaller verdi. Verinin piyasa beklentisi üzerinde gerçekleşmesinde ihracat siparişlerinin son 11 ayın en hızlı artışını kaydetti.

ÜLKEMİZDE DURUM

Geçen hafta ülkemizin Ekonomi ve Piyasa gündemi de hareketliydi. Örneğin, BIST 100 endeksi, Perşembe kapanışı itibarıyla önceki haftanın Cuma gününe göre %1,8 oranında düşüş kaydetti. Borsa İstanbul'da BIST 100 endeksi, haftayı ortalama yüzde 2,90 kayıpla tamamladı.

Türkiye'nin 5 yıllık CDS primi bu dönemde 5 puan yükselerek 320 baz puanına ulaşırken, USD/TL 38 düzeyinin hemen altında yatay bir seyir izledi. Bu hafta, TC-MB'nin tahvil geri alımlarının boyutunu genişletmesi paralelinde tahvil piyasasında fiyatların yükseldiği izlendi. Bu çerçevede 2 yıl vadeli gösterge tahvilin getirisi 127 baz puan düşüşle %47,83 oldu. Mart'ta tüketici fiyatları aylık olarak yüzde 2,46



arttı. Yıllık artış da yüzde 38,10 olarak kaydedildi.

İstanbul Sanayi Ocakası (İSO) Türkiye imalat PMI Mart ayında 1 puan düşerek 47,3 değerini aldı. Son bir yıldır eşik değerin altında seyreden endeks, Mart ayında üretim faaliyetlerindeki düşüşün hız kazandığına işaret etti. Hafta, üretim ve yeni siparişlerde yavaşlama eğilimi ile devam etti. Sektörel bazda PMI verileri incelendiğinde Şubat'ta gıda ürünlerine ek olarak Mart ayında ağaç ve kağıt ürünleri ile kara ve deniz taşıtlarının da genişleme bölgesine geçti.

DIŞ TİCARET AÇIĞI YILLIK BAZDA DARALDI

Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı öncü verilere göre dış ticaret açığı Mart ayında yıllık bazda %0,5 ile sınırlı oranda daralarak 7,3 milyar USD oldu. Bu dönemde ihracat %3,2 oranında artış kaydederken, ithalat da %2,3 genişledi. Bu dönemde altın ve doğalgaz ithalatındaki artış dikkat çekerken, Mart ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı geçen yılın aynı aynaya göre 0,7 puanlık artışla %76,3 oldu.

Borsa İstanbul'da BIST 100 endeksi, haftayı yüzde 2,90 değer kaybederek

9.379,83 puandan tamamladı. Endeks, hafta içinde en düşük 9.339,67 ve en yüksek 9.643,17 puanı gördü.

Aynı dönemde Borsa İstanbul mali endeksi yüzde 1,24 azalarak 11.010,44 puan, hizmetler endeksi yüzde 2,59 değer kaybıyla 9.349,66 puan, **sanayi** endeksi yüzde 2,47 azalışla 12.451,71 puan, teknoloji endeksi yüzde 1,15 kayıpla 18.311,66 puan oldu.

İŞIKLAR ENERJİ YAPI HOLDİNG EN ÇOK PRIM YAPAN HİSSE

Borsa İstanbul'da BIST 100 endeksinde dahil hisse senetleri arasında bu hafta en çok yükselen yüzde 14,99 ile İşıklar Enerji Yapı Holding oldu.

İşıklar Enerji Yapı Holding'i, yüzde 11,58 ile Graintürk Holding ve yüzde 11,21 ile Katlım Evim Tasarruf Finansman izledi.

Söz konusu hisseler arasında en çok değer kaybedenler yüzde 13,13 ile Tekfen Holding, yüzde 11,22 ile Çim-sa Çimento ve yüzde 8,73 ile Kardemir (D) olarak sıralandı.

Borsa İstanbul'da hisseleri işlem gören en değerli şirketler, 535 milyar 344 milyon lirayla ASELSAN, 465 milyar 360 milyon lirayla Garanti BBVA ve

420 milyar 555 milyon lirayla Türk Hava Yolları oldu.

DOLAR VE EURO YÜKSELDİ ALTIN HAFTALAR SONRA GERİLEDİ

Doların satış fiyatı yüzde 0,01 artışla 38,0140 lira, avronun satış fiyatı ise yüzde 1,81 yükselişle 41,8720 lira oldu. Geçen hafta 49,2700 lira olan İngiliz sterlininin satış fiyatı, bu hafta yüzde 0,06 değer kazanarak 49,3000 liraya yükseldi. İsviçre francı ise önceki haftaya kıyasla yüzde 3,32 artışla 44,5400 liradan alıcı buldu.

ALTIN

24 ayar külçe altının gram fiyatı geçen hafta yüzde 0,80 azalışla 3 bin 720 liraya, cumhuriyet altınının fiyatı da yüzde 0,77 değer kaybıyla 25 bin 180 liraya geriledi.

GELECEK HAFTANIN GÜNDEM KONULARI (7 - 11 NİSAN 2025)

Gelecek hafta küresel piyasaların odakında ABD, Çin ve Almanya'nın enflasyon verileri yer alırken, yurt içinde piyasa katılımcıları anketi ve ticaret satış hacmi verileri açıklanacak. Ticaret savaşlarına yönelik gelişmelerin piyasaların seyrinde etkili olmaya devam etmesi bekleniyor.